

...

Käynti syrjäänien tieteen työssijassa

Vuodenvaihteessa 1957—1958 sai professori Erkki Itkonen tilaisuuden vierailla Suomen ja Neuvostoliiton välisen tieteellis-teknillisen yhteistoimintakomitean järjestämän tutkijainvaihdon puitteissa Syktyvkarissa, syrjäänien eli Komin autonomisen tasavallan pääkaupungissa. Matkastaan prof. Itkonen on kertonut Virittäjässä v. 1958 s. 66—71. Vuoden 1961 lopulla minulle tarjoutui samanlainen mahdollisuus viettää Neuvostoliiton tiedeakatemia Komin alaoston vieraana kaksi viikkoa (2.—16. 12.) ja samalla tutkia syrjäänien kieltä. Komin alaostan johtajan v. 1958 lausuma toivomus »syrjääniläis-suomalaisten yhteyksien lujittamisesta» ei siis ollut jäänyt pelkäksi kohteliaisuudeksi. Tämän huomasi heti saavuttuani 30. 11. Moskovaan, jossa minua odotti tunnettu syr-

jääniläinen kielentutkija ja lämmin Suomen ystävä, prof. V. I. Lytkin, votjakki-laissyntyisen vaimonsa kanssa. He molemmat ovat Neuvostoliiton tiedeakatemian Moskovan kielitieteellisessä osastossa johtavilla paikoilla. Tapaaminen oli sydämellinen, sillä olimme jo tutustuneet toisiimme Budapestissa v. 1960 pidetyssä fenno-ugristien kongressissa. Prof. Lytkinin ansiosta sain Syktyvkarissa oleskeluni ajaksi kielenoppaaksi ja matkaseuraksi nuoren, tässä kaupungissa syntyneen G. Gr. Baraksanovin, joka osoittautui avuliaaksi matkatoveriksi ja päteväksi kielenoppaaksi.

Moskovassa järjesti Neuvostoliiton tiedeakatemia kielitieteellisen osaston johtaja, prof. B. A. Serebrennikov vastaanoton, jonka aikana sain tavata suomalais-ugrilaisella osastolla työskente-

Kuva 1. Syrjäniläinen kirjailija Albert Vanejev (vas.) kertoo tohtori Stipalle Syktyvkarissa uudemmasta syrjäniläisestä kirjallisuudesta.

leviä, eri suomensukuisia kansoja edustavia henkilöitä. Tässä ainutlaatuisessa tilaisuudessa sain yleiskäsityksen itse akatemian ja sen suomalais-ugrilaisten kansojen keskuudessa toimivien alaosastojen kielitieteellisestä työstä. Erityisesti panin merkille, miten paljon kiinnitettiin huomiota akatemian ja sen alaosastojen väliseen läheiseen yhteistoimintaan sekä toisaalta myös yhteistyöhön alaosastojen välillä. Tässä tarkoituksessa on järjestetty molemminpuolisia vierailuja sekä pidetty vuosittain neuvottelukokouksia.

Sallittakoon minun esitellä tärkeimpiä niistä töistä, joista minulle kerrottiin mainitussa tilaisuudessa. Todisteena mordvalaisten keskuudessa suoritetun kenttätyön tuloksellisuudesta on hiljattain Saranskissa ilmestynyt mordvalaismurteiden oppikirjan I osa *Otšerk mordovskih dialektov*. Tässä 400-sivuisessa kirjassa on luonnehdittu neljän murteen foneettisia ja morfologisia erikoispiirteitä; kieliopilliseen osaan on liitetty foneetti-

sesti merkittyjä kansanrunoutta ja kansatieteellisiä kuvauksia sisältäviä tekstejä, jotka on varustettu venäläisin käännöksin. Koska tässä teoksessa ilmestyneen, Tašto-Murzan (*tašto* = vanha) ersamurretta käsittelevän luvun tekijä Viktor D. Objedkin oli samaan aikaan Moskovassa kuin minäkin, käytin tilaisuutta hyväkseni tallentaakseni hänen puheitaan. Täten sain ersamurteesta kokonaisen ääninauhan kielennäytteitä, jotka sisälsivät sekä tätä ennestään tutkima-tonta murretta että mordvan kirjakieltä. Mordvan historiallista tutkimusta varten tekee Moskovan akatemiassa työskentelevä Aleksander Feoktistov, syntyperäinen mokšamordvalainen, perustavaa työtä: hänelle on uskottu piispa Damas-kinin laajan, vuodelta 1785 peräisin olevan mordvan sanakirjan julkaiseminen. (Ks. Uno Harva, Die religiösen Vorstellungen der Mordwinen, FFC 142 s. 13.)

Syrjäniläistä kielentutkimusta harjoittavat Moskovan akatemiassa profes-

Kuva 2. Pödtšeremistä Petšora-joen varrelta löydettyjä esineitä, jotka todennäköisesti ovat 5.—8. vuosisadalta jKr. Keskellä on kuva šamaanista, jonka olemusta erityisesti karakterisoivat siiven aiheet; alhaalla näkyy šamaanin asuun kuuluvia taikaesineitä; vasemmalla ylhäällä on Zövsörtin kylästä löydetty pronssikampa. (Syktyvkarin museo.)

sorit Serebrennikov ja Lytkin. Edellisellä on tekeillä syrjäänien kielen morfologiaa käsittelevä osa kirjaan *Istoričeskaja Grammatika Komi jazyka*. (Ensimmäinen osa, V. I. Lytkinin toimittama Johdatus ja fonetiikka ilmestyi v. 1957.) Prof. Lytkin on hiljattain julkaissut teoksen *Komižavinskij dialekt*, ja sitä seuraa lähiaikoina laaja tutkimus permiläisten kielten ensimmäisen tavun vokaalistosta. Akateemiassa pidetään myös hyvää huolta tieteellisestä jälkikasvusta. Edellä mainitun Baraksanovin lisäksi siellä opiskelee suomalais-ugrilaista kielitiedettä prof. Lytkinin johdolla mm. syntyperäinen permjakkii R. M. Batalova, jonka tarkoituk-

sena on liittää suomi permiläisten kielten lisäksi aineyhdistelmänsä. Molemmat aspirantit valmistelevat väitöskirjoja, joissa tutkimuksen kohteena on heidän äidinkiensä syrjäni.

Mielessäni voimakkaat vaikutelmat syrjäänien kieleen kohdistuvasta vireästä tutkimustyöstä lensin Syktyvkarin — sadan matkustajan lentokone taittoi matkan parissa tunnissa. Lentokentällä vastassa olevat Neuvostoliiton tiedeakatemian Komin alaosaston edustajat toivottivat minut sydämellisesti tervetulleeksi sekä saattoivat minut hotelliini.

Koko ajan sain Syktyvkarissa syrjäneiltä osakseni ystävällisyyttä ja läm-

mintä kohtelua. He tekivät kaiken voitavansa, jotta tutkimusmatkalle asettamani päämäärät — kielimateriaalin keruu, syrjäänin kieliopin erityiskysymysten tutkiminen ja lähempi tutustuminen kyseisillä aloilla saavutettuihin tuloksiin — toteutuisivat mahdollisimman hyvin. Matkani onnistumisesta kuuluu kiitos lähinnä tiedeakatemiaan Komin alaosaston johtajalle P. Vaviloville, joka otti minut vastaan ja pyysi minua ilmaisemaan kaikki tieteelliseen työhöni liittyvät toivomukset. Näin voitiin heti laatia ohjelma, joka vastasi täydellisesti tarkoituksiani. Vavilov muisteli lämpimästi prof. E. Itkosen käyntiä ja puhui kiittävästi hänen työsuorituksistaan.

Päivisin työskentelin kielitieteellisen osaston johtajattaren, kandidaatti N. A. Kolegovan työhuoneessa. Hän huolehti erinomaisella tavalla ohjelmani toteutumisesta ja auttoi minua samoin kuin muita osastossa työskenteleviä mitä erilaisimmissa syrjäänin kieleen liittyvissä kysymyksissä. Sain häneltä myös paljon arvokkaita tietoja syrjäänien oloista. Esitän tässä hänellekin vilpittömät kiitokseni. Osastossa on tapahtunut useita muutoksia vuoden 1958 jälkeen. Nyt se sijaitsee uudessa rakennuksessa, yhdessä niistä kolmesta, jotka viime vuosien aikana ovat kohonneet päärakennuksen viereen. Myös henkilökunta on lisääntynyt. V. 1932 Syktyvkariin perustettu vaatimaton tutkimuslaitos on liitettyään v. 1944 Neuvostoliiton tiedeakatemiaan tullut yhä kasvavassa määrin syrjäänien tieteen työssijaksi. Aikaisemman kielitieteellisen osaston nykyinen nimi on »Kielen ja kirjallisuuden osasto», ja siinä työskentelee tällä hetkellä 20 tutkijaa. Virittäjässä v. 1958 mainitut, silloin suunnitteilla olleet teokset on nyt julkaistu. Näistä mainittakoon T. I. Žilinan, M. A. Saharovin ja V. A. Sorvatševan v. 1961 ilmestynyt murresanakirja *Sravnitelnyi slovar' komi-zyrjanskikh dialektov*. V. I. Lytkinin ja D. A. Timuševin toimittamana ilmestyi Moskovassa syrjää-

niläis-venäläinen sanakirja *Komi-russkij slovar'*, jonka ansiona on sijamuotojen ja lauserakenteiden käyttöä valaiseva runsas fraseologia. Mainittakoon vielä I. I. Tarabukinin suppea venäläis-syrjääniläinen sanakirja *Kratkij russko-komi frazeologičeskij slovar'*, joka on julkaistu Lytkinin johdolla v. 1961. Käteni ulottuvilla oli koko ajan jäljennös painossa olevasta T. I. Žilinan ja V. A. Sorvatševan toimittamasta venäjänkielisin käännöksin varustetusta suuresta murretekstikokoelmasta *Dialektičeskaja hrestomatija po komi-zyrjanskomu jazyku*. Venäläis-syrjääniläinen sanakirja on parhaillaan tekeillä. Osaston käsikirjoituksista tutustuin perusteellisemmin A. S. Sidorovin hiukan epäsuhtaiseen työhön *Sintaksis komi jazyka* sekä muutamaani opiskelijoita varten toimitettuihin syrjäänin kielioppeihin (*Komi kv* 1956, *Komi grammatika* 1950). Kirjallisuuden ja kansanrunouden tutkimuksen alalla osasto on saavuttanut jo huomattavia tuloksia. Kandidaatti A. Fedorova, kirjailija G. Fedorovin puoliso, on julkaissut tutkielman syrjäänien tunnetuimmasta 1800-luvun runoilijasta I. A. Kuratovista (1839—1875). Kandidaatti Fedorova muisteli muiden syrjäänien tavoin kiitollisena sitä harrastusta, jota Yrjö Wichmann oli osoittanut erityisesti Kuratovia kohtaan ollessaan tutkimusmatkalla (1901—1902) syrjäänien keskuudessa. Wichmann kävi runoilijan koti seudulla Vizinin kylässä ja näki siellä tämän käsikirjoitusjäämistön. Syktyvkarissa elätetään vielä toiveita, että jotkut näistä käsikirjoituksista olisivat joutuneet Helsinkiin Wichmannin mukana ja siten säästyneet tuholta¹.

Suurta mielenkiintoa suomalaista ja lappalaista kansanrunoutta, varsinkin lauluja kohtaan tuntee nuori tutkija, kandidaatti A. K. Mikušev, jonka kynästä on lähtöisin tutkielma *Komi literatura i narodnaja poezija*. Nuori kirjailijarunoilija Albert Vanejev, jonka runokokoelma *Me tšuži vojvyl'n* (Olen syntynyt Pohjolassa, 1960) on tehnyt tunnetuksi

¹ Vrt. lisäys s. 68.

Kuva 3. Kesellä tylppäpäinen nuoli, vasama, jota syrjäänit ovat käyttäneet oravan metsästykseseen, ylhäällä tulukset: iskurauta (*bivakört*), piikivi ja taulaa (*tsak*). Kuvan alaosassa on muutamia kuusisärmäisiä riimukalenteireita, joiden pintaan on veistetty *pas*-merkkejä osoittamaan kuukausia, viikonpäiviä ja vuotuisia juhlapäiviä. (Syktyvkarin museo.)

kirjailijoiden ja kielitieteilijöiden konferenssi, jossa käsiteltiin syrjäänin kirjakielen kehitystä. Muutamat nuoret osanottajat korostivat sitä, että kirjailijan pitäisi paremmin perehtyä kansankieleen ja murteisiin kyetäkseen kartuttamaan sanavarastoaan ja elävöittämään tyylilään.

Kansanmusiikkia ja kansanlauluja tutkii osastossa säveltäjä Tšistalev, joka valmistelee yhdessä kansanrunouden tutkijoiden kanssa nuotitettua laulukokoelmaa. Vanhoja syrjääniläisiä kansansoitimia (esim. *šigudök*, viulun tapainen soitin) on yritetty saada uudelleen käyttöön. Sain vaikuttavan osoituksen tällaisten pyrkimysten voimakkuudesta katsellessani ensimmäisen syrjääniläisen baletin »Metsänhaltijan» (*Jag mort*) esitystä. Baletin on säveltänyt syrjääniläinen J. Perelitsa. Se sisältää runsaasti vanhojen sikäläisten kansantanssien ja kansanlaulujen motiiveja. Tanssijoilla oli yllään kauniit kansallispuvut. Monesta eri seikasta Syktyvkarissa saatoin päätellä, että syrjäänit pitävät arvossa vanhaa kansanperinnettään. Tätä todistaa myös se, että syrjääneillä — vaikka useimpia heistä ei ole kastettu — on vielä kuitenkin jokaisella oma *vež-aj* (kummisetä) ja *vež-an* (kummitäti). Syrjäänien erityisenä luonteenpiirteenä panin merkille iloisuuden ja taipumuksen leikinlaskuun. Syrjääniläinen sananlasku: *Kor gaža ovšó, seki i šyvsó* (Ken elää iloisena, hän laulaa myös) ei ole jäänyt kuolleeksi kirjaimeksi, vaan on elävää todellisuutta.

Kirjallisuus- ja kieli-instituutti on alkanut järjestää nauhoitearkistoa, johon koottuja häälauluja ja itkuvirsiä samoin kuin kansanlauluja minulla oli tilaisuus nauhoittaa. Syrjääniläisen murreaineiston äänittäminen kuuluikin matkani päätehtäviin. Suomen kielen laitoksesta saamallani magnetofonilla tallensin kertomuksia ja lauluja, joita minulle esitti Syktyvkarin kansatieteellisen osaston assistentti, syntyperäinen permjakki, L. S. Gribova. Syrjäänin eri murteita sain tallennetuksi kasvatusopillisen korkea-

valmistelee parhaillaan tutkimusta kirjallisuuden tyylistä ja runomitoista.

Erityismaininnan ansaitsee maaliskuussa v. 1960 Syktyvkarissa pidetty

koulun nuorimpien, vasta kotiseuduiltaan lähteneiden opiskelijoiden ansiosta. Nämä näytteet voivat olla tärkeitä afrikaattatutkimuksissa. Matkani antoisimmaksi osaksi muodostui kuitenkin vierailu Vyljgortin kylässä, jossa Yrjö Wichmann oli aikoinaan suorittanut keräystä. Siellä 69-vuotias Ivan Polugrudov, joka on syntyisin Ala-Vytšegdan varrella sijaitsevasta Myladorin kylästä, kertoili kotimurteellaan mm. vanhoista tavoista, karhunkaadosta, metsästyskoirien kasvatuksesta ja juomatavoista. Itse Vyljgortissa syntynyt 63-vuotias Jekaterina Vasiljevna Tšeusova kertoi hyvin havainnollisesti häätavoista, kotiaskareista ja muista kodin piiriin liittyvistä asioista. Nämä näytteet sisältävät arvokasta kieliaineistoa. Prof. Lytkinin myötävaikutus auttoi minua suuresti tässäkin.

Koska olen jo pitkäköön ajan harrastanut suomalais-ugrilaista kulttuurihistoriaa, tunsin erityistä mielenkiintoa arkeologiaa kohtaan. Tiedeakatemian Kommin alaosaston uudelleen järjestetty kansatieteellisen-arkeologinen osasto on suorittanut kaivauksia v:sta 1957 lähtien. Tutkijat ovat tehneet viime vuosina huomattavia löytöjä. Töiden alkuvaiheista antoi ensimmäisiä tietoja (mm. julkaisussa *Istoriko-filologičeskij sbornik 5*, 1960, s. 99—118) nuorempi johtava arkeologi G. M. Burov, jonka työalue rajoittui Vytšegdan rannalle. Simdorin alueelta (asemat Vis I ja Vis II) hän löysi toiselta vuosituhannelta eKr. peräisin olevia kulttuurikerrostumia. Löydöistä on huomattava keraaminen ornamenttiikka, jossa tavataan jo abstraktisia lintuaiheita. Meitä Suomessa kiinnostaa erityisesti kaksi reenjalasta ja metsästäjien käyttämät jouset, jotka ovat pääpiirtein samanlaisia kuin Suomesta tavatut. Yksi näistä jousista on säilynyt aivan ehjänä ja on näin ollen ainoa pohjoisesta tähän mennessä löydetty kokonaisena säilynyt esihistoriallinen jousenkaari.

Vanhemman arkeologin V. I. Kanivetsin tutkimusalueen muodostaa Pet-

šora-joen yläjuoksu Uralin länsipuolella. Kanivets löysi joen rannalta useita luolia, jotka sisälsivät runsaasti arvokkaita esineitä. Unjan luolasta, jota Kanivetsin arvelun mukaan on käytetty v. 900—1100 jKr. uhripaikkana, löytyi persialaisen samanidien dynastian (900-luvulla) aikaisia hopearahoja, mikä osoittaa uralilaisten kansojen käyneen vilkasta kauppaa persialaisten kanssa. Lisäksi tuli päivänvaloon kaksi läntiseen alkuperään viittaavaa 1000-luvun hopearahaa. Toinen rahoista on peräisin Goslarista Harzista, toinen Jeveristä, friisien pääkaupungista läheltä Pohjanmeren rannikkoa. On mielenkiintoista todeta, että friisit eivät ulottaneet kauppayhteyksiään ainoastaan karjalaisten keskuuteen, kuten v:n 1070 paikkeilta peräisin oleva Heinjoen aarre osoittaa (ks. Ella Kivikoski, Suomen esihistoria s. 274—), vaan myös Uralin pohjoisosissa asuvien suomalais-ugrilaisten kansojen keskuuteen. Heillä oli ilmeisesti jokien ansiosta suorat kauppatiet Laatokalle ja Pohjoiselle Jäämerelle.

Unjan luolasta Kanivets löysi myös hopeakorun, jossa itämaiset motiivit yhdistyivät taidokkaasti realistiseen »uralilaiseen eläintyyliin» ja šamanistisiin käsityksiin (kuva 4). Monet tutkijat pitävät nykyään uralilaista eläintyyliä »skyyttalaisen eläintyylin» edeltäjänä.

Pienen Petšoran rannalla sijaitsevasta Kaninin luolasta löytyi Keski-Aasiasta, Buharasta, peräisin oleva raha, joka kuuluu ensimmäisiin siellä löytyihin. Syktyvkariissa olevan kappaleen lisäksi tunnetaan vain kaksi muuta, joista toinen on Lontoossa, toinen Leningradissa. Kanivets kaivoi luolasta esiin ensimmäiseltä vuosituhannelta eKr. peräisin olevan kulttuurikerrostuman, joka sisälsi mm. mielenkiintoisia pronsista valmistettuja uhriesineitä. Näiden joukosta herätti huomiotani 4 cm korkea karhun kuva, johon oli kaiverrettu kolme eläinpäistä ihmishahmoa. Kanivets pitää tämän kulttuurin kannattajia suomalais-ugrilaisiin heimoihin kuuluvina. (Töiden

Kuva 4. Ust-Unjan luolasta Petšora-joen yläjuoksulta löydetty, 10.—12. vuosisadalta jKr. peräisin oleva hopeakoruna, jossa on eläinkuvia, šamaanin naamio ja jalokivi keskellä. Koru on todennäköisesti valmistettu Uralin seuduilla. (Syktyvkarin museo.)

alkuvaiheita kuvaavat B. I. Guslitser ja V. I. Kanivets kirjassaan *Arheologičeskie nahodki v Kaninskoj pečere na verhnej Pečore*, Trudy Komi Filiala AN SSSR n:o 9, 1960).

Vielä varhaisemmasta kulttuurikerroksesta, toiselta vuosituhannelta eKr, löytyi kuparikirveitä ja veitsiä, joiden voidaan taidokkaan muotonsa perusteella katsoa viittaavan Okan ja Volgan yhtymäpaikassa sijaitsevaan vanhan pronssikulttuurin — ns. Seima-kulttuurin — keskukseen. Seima-kulttuuria pidetään yleensä suomalais-ugrilaisena kulttuurimuotona. Kanivetsin mielestä on varmaa, että suomalais-ugrilaisia heimoja on elänyt näillä läntisen Uralin pohjoisilla seuduilla ennen kieliperheen hajaantumista yksityisiin haaroihin.

Ihmiskunnan esihistoriaan vievät meidät Kanivetsin tekemät yllättävät löydöt ns. karhuluolista Pienen Petšoran yläjuoksun varrelta. Sieltä esiin kaivetut, paleoliittiseen aikaan kuuluvien eläinten — mm. luolakarhun, mammutin, villakarvaisen sarvikuonon ja luolaleijonan — jäännökset sekä samanaikai-

sesti löytyneet iskemällä piikivestä valmistetut työkalut, jotka voivat olla vain ihmiskäden työtä, todistavat Kanivetsin mielestä epäamättömästi, että ihmisiä on elänyt kyseisellä seudulla jo noin 20 000 — 30 000 vuotta eKr.

Osa näistä arvokkaista arkeologisista löydöistä on sijoitettu lasikaappeihin tiedeakatemian Komin alaosaston käytäviin, osa toiseen Syktyvkarin kahdesta museosta. Tässä museossa, johon on kerätty esineitä vallankumousta edeltäneeltä ajalta, oleskelin moneen otteeseen useita tunteja. Mielenkiintoisista esineistä mainitsen vain syrjäänien tunnetut riimukalenterit (kuva 3), joihin on veistetty pykälät (*pas* 'pykälä; puumerkki') osoittamaan kuukausia, viikonpäiviä ja vuotuisia kiinteitä juhlapäiviä. Museon johtaja A. M. Rubtsov kertoi minulle, että hän vielä v. 1958 oli saanut riimukalenterin Petšoran varrella Ust-Ilytšin kylässä asualta Aleksander Bašukovilta. Tällaista kalenteria käyttävät vielä nykyäänkin mm. metsästäjät pitkillä pyyntirekillään pysyäkseen päivän tasalla.

Museon ulkoseinään kiinnitetty laatta osoittaa, että rakennuksessa vietettiin v. 1780 juhlaa, silloinen Ust-Sysoljskin kylä sai Venäjän tsaarilta kaupunginoikeudet. Nykypäivien Syktyvkar on vähitellen muuttumassa tyypillisestä provinssikaupungista uudenaikaiseksi hallintokaupungiksi, johon nousee monikerroksisia kivitaloja. Uusi saavutus on niin ikään rautatie. Eräässä esitelmätilaisuudessa, joka pidettiin uudessa kaupunginkirjastossa syrjäänien kirja- ja aikakauslehtinäyttelyn yhteydessä, sain kuulla Syktyvkarin asukasluvun olevan nykyisin 90 000. Asutuksen yllättävä kasvu selittyi alkavasta teollistumisesta. Piakkoin rakennetaan lähelle kaupunkia, jota laajat metsäseudut ympäröivät, suuri selluloosatehdas. Tästä seuraa muuttoliike, jonka vaikutuksesta venäjää puhuvan väestön lukumäärä yhä kasvaa.

Syrjäänien oman kielen tukena ovat

maan korkeimmat oppilaitokset. Syktyvkarin kasvatusopillisessa korkeakoulussa, joka luetaan yliopistoihin — sen lisäksi on varsinainen yliopisto suunnitteilla — opiskelee tänä vuonna rehtorin maininnan mukaan 1 700 ylioppilasta. Suurimman osan opiskelijoista muodostavat syrjäänit ja permjakit. Opetuskiekinä ovat syrjääni ja venäjä, ja oppilaat voivat valita, kummalla kielellä annettua opetusta seuraavat.

Myös sanomalehdistöllä on tärkeä merkitys syrjäänin kielelle. Eri piirikunnissa, esim. Vyljgortissa, ilmestyy keran viikossa syrjääniläinen paikallislehti. Syktyvkarissa julkaistaan kolme kertaa viikossa sanomalehteä *Jugyd tuj* (= Valoisa tie). Myös radioesityksissä on syr-

jäänillä sijansa, joskin paikallisissa ohjelmissa on toivomisen varaa. Keskustellessani sivistyneistöön kuuluvien syrjäänien kanssa huomasin heidän elävän mielenkiintonsa suomalaista kirjallisuutta ja taidetta kohtaan. Niinpä he esittivät toivomuksen molemminpuolisesta kulttuurivaihdosta. Esteenä tälle vaihdolle on tosin kielten erilaisuus, minkä vuoksi ei toistaiseksi ole esim. käännetty kirjoja suomesta syrjääniksi tai päinvastoin.

Suuri ansio siitä, että sain tutustua syrjääneihin ja koota heidän keskuudessaan tieteellistä materiaalia, kuuluu Suomalais-ugrilaiselle Seuralle, joka järjesti matkani tutkijainvaihdon puitteissa. Lausun siitä lämpimät kiitokseni.

GÜNTER STIPA

Lisäys: Yrjö Wichmannin huomautus hänen kirjoituksessaan »Studienreise zu den Syrjänen» SUSA XXI, 3 on ilmeisesti käsitetty väärin. Hän mainitsee sivulla 16, että eräät Kuratovin käsikirjoitukset ovat joutuneet hänen käsiinsä (Viziniissä). Hän ei kuitenkaan ottanut sieltä mitään mukaansa, ja ne runot, joita hän siellä kopioi, jäivät Viziniin, kunnes syrjääniläinen kielimies ja etnologi A. S. Sidorov löysi ne v. 1923 ja antoi julkaistavaksi.